

FUNCTIONAL IMPORTANCE OF MUSICAL CULTURE IN EDUCATION OF AESTHETIC THINKING OF YOUTH

Maksimova Lyudmila Alexandrovna

Director of the Institute of Psychology of the Ural State Pedagogical
University, Ph.D., Associate Professor,

Jalalova Nigora Khusanovna

Lecturer at the Department of Music Education and Culture

Fergana State University

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11220001>

ARTICLE INFO

Received: 12th May 2024

Accepted: 19th May 2024

Online: 20th May 2024

KEYWORDS

Music, culture, musical culture,
musical philosophy, moral and
aesthetic feelings, musical taste
and needs.

ABSTRACT

This article presents the functional significance of musical culture in the education of aesthetic thinking among young people. Musical culture is one of the most complex formations in which aesthetic, psychological, social, communicative and other areas are interconnected. The basis of this complex education is related to music. The value of music is determined by manners, and it achieves perfection and beauty.

ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ МУЗЫКАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ В ВОСПИТАНИИ ЭСТЕТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ МОЛОДЕЖИ

Максимова Людмила Александровна

Директор института психологии Уральского государственного педагогического
университета, к.п.н., доцент,

Джалалова Нигора Хусановна

Преподаватель кафедры музыкального образования и культуры

Ферганского государственного университета

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11220001>

ARTICLE INFO

Received: 12th May 2024

Accepted: 19th May 2024

Online: 20th May 2024

KEYWORDS

Музыка, культура,
музыкальная культура,
музыкальная философия,
нравственно-эстетические
чувства, музыкальный вкус и
потребности.

ABSTRACT

В данной статье представлена о функциональном значении музыкальной культуры в воспитании эстетического мышления молодежи. Музыкальная культура – одно из сложнейших образований, в котором взаимосвязаны эстетическая, психологическая, социальная, коммуникативная и другие области. Основа этого сложного образования связана с музыкой. Ценность музыки определяется манерами, и она достигает совершенства и красоты.

YOSHLARNING ESTETIK TAFAKKURINI YUKSALTIRISHDA MUSIQIY MADANIYATNING FUNKSIONAL AHAMIYATI

Maksimova Lyudmila Aleksandrovna

Ural davlat pedagogika universiteti

Psixologiya instituti direktori, p.f.n., dotsent,

Djalalova Nigora Xusanovna

Farg'ona davlat universiteti
Musiqiy ta'lim va madaniyat kafedrası o'qituvchisi

nx_djalalova@mail.ru

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11220001>

ARTICLE INFO

Received: 12th May 2024

Accepted: 19th May 2024

Online: 20th May 2024

KEYWORDS

Musiqqa, madaniyat, musiqiy madaniyat, musiqqa falsafasi, axloqiy va estetik his-tuyg'ular, musiqiy did va ehtiyojlar.

ABSTRACT

Ushbu maqolada yoshlar estetik tafakkurini yuksaltirishda musiqiy madaniyatning ksional ahamiyati haqida so'z yuritiladi. Musiqiy madaniyat estetik, psixologik, ijtimoiy, kommunikativ va boshqa sohalar o'zaro bog'liq bo'lgan juda murakkab ta'limlardan biridir. Bu murakkab ta'limning asosi esa - musiqqa bilan bog'liqdir. Musiqaning qadr-qimmatini odob-axloq bilan tanilgan bo'lib, komil va go'zallikka ko'tariladi.

Kirish. Musiqiy madaniyat estetik, psixologik, ijtimoiy, kommunikativ va boshqa sohalar o'zaro bog'liq bo'lgan juda murakkab ta'limlardan biridir. Bu murakkab ta'limning asosi esa – musiqqa bilan bog'liqdir. Musiqaning qadr-qimmatini odob-axloq bilan tanilgan bo'lib, komil va go'zallikka ko'tariladi. Platon va Aristotel musiqaning jamoat ishlarida tarbiyaviy, o'zgartiruvchi va tartibga soluvchi rolini tasdiqlash uchun juda ko'plab tadqiqotlar o'tkazishgan. Antik davrda musiqaning munosabat, shakllanish, jarayon, harakat kabi ma'naviy kategoriyalari tasdiqlangan.

Musiqqa umuminsoniy qadriyatlarni shakllantirishda o'ziga xos xususiyatlarga ega. Bu o'ziga xoslik nafaqat shaxsning estetik-axloqiy ehtiyojlarini rivojlantirishda, balki yuksak axloqiy mazmunga ega musiqqa qudrati doirasidagi ma'naviy madaniyatning yuksalishida ham katta ahamiyatga egadir.

Musiqqa – bu insonning hissiy holatiga ta'sir qiladigan tovush tarkibiy qismlarining muvofiqlashtirilgan kombinatsiyasi san'ati bo'lib, bu tasvirlar, fikrlar va his-tuyg'ularni yetkazishga qaratilgan qat'iy chastota va vaqtni tashkil etadigan intonatsion xarakterdagi tovush faoliyatining o'ziga xos turidir.

Musiqqa san'atning bir turi bo'lib, bizni yaxsh bo'lishga chorlaydi, u bizni ilhomlantiradi, unutilmas tuyg'ularni beradi. Musiqqa tufayli inson orom olishi, dam olishi, tafakkuri uchun ma'naviy ozuqa olishi mumkin. Musiqqa insonning kayfiyatini tubdan o'zgartirishga qodir (ko'ngilni ko'tarish, xafa qilish, sog'inchni his qilish). Musiqqa insonning dunyoqarashini, hayotga munosabatini o'zgartirishi mumkin. Musiqqa ruhiy holatni kuchaytiradi, his-tuyg'ularni, kayfiyatni ochib beradi. Hissiy jihatdan to'yingan, ruhiy yuksalish yaratadi, energiya beradi, ijodkorlikni, yangi narsalarni yaratishga ilhomlantiradi. Inson tug'iliboq musiqqaga talpinadi. U madaniy hayoyimizda keng o'rin egallaydi va shaxsni estetik tafakkurini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya.

G'arb mamlakatlari faylasuflaridan miloddan avvalgi IV asrdayoq yunon faylasufi Aflotun quyidagi g'oyani aytib o'tgan: "Musiqqa ma'naviy tomondan inson ruhiga ma'lum darajada ta'sir qiladi, shuning uchun ham u yoshlar tafakkurining yuksalishiga ta'sir qiladi." Shuningdek, Aflotun: "Musiqqa butun olamni ilhomlantiradi, ruhni qanotlar bilan ta'minlaydi, tasavvur

parvoziga yordam beradi"-degan nazariyani ham ilgari surgan. Qadimgi Yunonistonda musiqa shifobaxsh kuchga ega hisoblangan."Pifagor maktabi"da barcha o'quvchilar uyqudan avval ashula va madhiyalar bilan fikrlarini tozalaganlar. Aflotun: "Agar siz musiqani to'g'ri ishlatsangiz, u sog'likka foydali ta'sir ko'rsatadi"-deb aytgan.

Qadimgi yunon faylasufi, Aflotunning shogirdi Arastu esa musiqa haqida shunday degan:" Musiqa ruhning estetik tomoniga ma'lum darajada ta'sir qilishi mumkin"; "Musiqa axloqni yuksaltiradi".

Musiqa eshitish sezgilari o'yinining qoidalariga asoslanib, uni jonlantiradi, uni turli yo'llar bilan hayajonga soladi, shuning uchun u go'yo hislar tildir, musiqa tovushlari ohangdir va quloq uchun bir xil xizmat qiladi.Ular his-tuyg'ularni bu makonda bo'lgan har bir kishiga etkazadilar va qatnashuvchilar ko'p bo'lsada, jamiyatni kamaymaydigan zavq bilan ta'minlab berishga qodirdir"- deydi nemis faylasufi I.Kant [1,b.389].

I.Kantning ushbu bayonotida musiqaning nafaqat insonga ta'siri, balki uning ijtimoiy ahamiyati ham qayd etilgan. Kant musiqaning idroki jamoaviy bo'lishi mumkinligiga, shaxsning estetik ehtiyojlarini qondirish ham birgalikda sodir bo'lishi mumkinligiga ham e'tibor berdi. Shuningdek, I.Kant musiqaing insoniyat taraqqiyotiga qo'shadigan yana bir muhim jihatini ta'kidlab o'tgan,ya'ni: "Musiqa, raqs va ijro-bu so'zsiz muloqotdir"-degan [2,b.526].

Haqiqatdan ham musiqalarni tinglasak, raqslarni tomosha qilsak, ijrolardan bahramand bo'lsak, ular qaysi davr ijodi bo'lmasin, biz o'zimizni huddi o'sha asr ijodkori bilan muloqot qilgandek, o'sha davrda yurgandek his qilamiz v.h.z.

Sharq mamlakatlari faylasuflaridan Abu Nasr Forobiyning (IX-X asrlar) musiqaga oid qarashlari ayniqsa diqqatga sazovordir. Forobiy musiqani tarbiyaviy ilm deb ataydi va uning ahamiyati haqida shunday deydi: "Ushbu fan xulq-atvori mutanosib yoshlarni muvozanatlashtirish uchun foydalidir, mukammal bo'lmaganlarni mukammal qiladi va muvozanati buzganlarning muvozanatini saqlaydi. Tananing sog'lig'i uchun ham foydalidir, chunki tana kasal bo'lganda, ruh o'ladi va tanada muammo bo'lganda ruh azoblanadi. Shuning uchun, tananing shifo topishi uchun ruh musiqa sadolari ostida davolanadi" [3].

Buyuk mutafakkir olim Ibn Sino (X-XI asrlar) o'zining ko'pab musiqiy-nazariy ishlari, tadqiqotlari bilan nafaqat Sharq musiqiy madaniyatiga,balki dunyo musiqiy madaniyatining rivojiga ham katta hissa qo'shgan. Ular tadqiqotlarning aniqligi, ilmiy asoslanganligi bilan ajralib turadi.

Uning musiqiy merosidan o'rin olgan risolalarida musiqaning afzalliklari, uning estetik jihatlari, undan oldingi olimlar tomonidan hal qilinmagan hamda ular uchun noma'lum bo'lgan muhim muammolari va ularning yechimlari izohlab berilgan. Musiqaning shaxsga emotsional ta'sirini hisobga olgan holda Ibn Sino musiqa estetikasi masalalariga katta e'tibor bergan. Bunda Ibn Sino ohangning psixoemotsional mohiyatini ochib berishga harakat qiladi. Bu borada Ibn Sino shunday deydi: "Ohanglarning harakatiga e'tibor bersak, baland tovushlarga nisbatan g'azab, zo'riqish tuyg'ularni keltirib chiqaradi, past tovushlarni eshitsak - yumshoqlik, kamtarlik, oqlanish hissini namoyon etadi. Ohanglarning bunday harakatlari inson qalbda hikmat va bashorat qiyofasini yaratadi " [4,b.91] .

Ibn Sino musiqaning inson hayotidagi o'rni, uning tanaga ta'sir qilish tamoyillari haqida ko'plab risolalarida bayonotlar bergan,chuninchi, "Tibbiyot fanlari kanoni" [5,145], "Muhabbat

haqida” [6,b.22] va boshqalar. Bu esa Ibn Sinoni musiqani har tomonlama tadqiqot qilganidan dalolat beradi.

Shuningdek, Ibn Zaylo (XI-asr), Safiuddin al-Urmaviy (XIII-asr), Maxmud ash-She’roziy (XIII-asr), Abdulqodir Marog’iy (XIV asr), Abdurahmon Jomiy (XV-asr), Zaylobiddin Xusayniy (XV-XIV-asrlar) va boshqalar ham musiqa madaniyatining rivojlanishiga, uning shaxs estetik tafakkurining rivojidadagi o’rni haqida ko’plab tadqiqotlar olib borganlar [7, b. 13-14].

G’azal mulkining sulтони, buyuk mutaffakkir shoir Alisher Navoiy o’z asarlarida musiqa tarbiyasining ahamiyatini chuqur o’rganib, shunday degan: “Musiqqa jamiyat hayotining muhim negizidir. Faqat musiqagina odamning qalbiga tiniqlik, mutanosiblik olib kiradi va uni baxtiyor qiladi”.

Mohir sarkarda Sohibqiron Amur Temur bobomiz ham hatto, janggi kirishdan avval qo’shinni ruhlantirishda shashmaqomni eshittirishlari, jangga kirishishda nog’oralar jo’rligida jangovarlik ruhini olg’a surganligi bizga tarixdan ma’lum.

Rus faylasuf olimlaridan XX-asrning boshlarida juda ko’plari musiqa haqida tadqiqotlar olib borishib, o’z fikrlarini qoldirib ketganlar. Bulardan rus mutafakkir faylasufi Grigoriy Savvich Skovoroda musiqaning insonga foydali ta’sirlarini o’z asarlarida belgilab o’tgan. Uning qahramoni o’z dialoglaridan birida shunday deydi: “Musiqqa qayg’uda katta dori va taskindir, baxtda esa zavqdir” [8,b. 113].

Shunisi e’tiborga molikki, bu davrda rus faylasuflarida musiqaga bo’lgan katta qiziqishni ko’rish mumkin. Ular musiqaning g’aroyib falsafiy mohiyatini o’z imkoniyatlaridan kelib chiqib, tushuntirib berishga harakat qilganlar. Masalan, A.F.Losev musiqani Xudoga ibodat qilishning bir turi deb hisoblagan. P.A.Florenskiy esa musiqani cherkov nizomiga muvofiq Xudoga sig’inishning ritmli hayot beruvchi kuchi, deb ta’rif bergan. N.O.Losskiy musiqani shunday ta’riflaydi: “Musiqqa- bu shunday tovushlarki u ko’rinadigan va ko’rinmaydigan narsalarning birlashib ketishidir”. I.I.Lapshin musiqa va falsafaning uyg’unligini ayniqsa kompozitor Skryabin ijodida ko’radi. Ye.N.Trubetskoyning ta’kidlashicha hayotning ma’nosi inson uchu falsafa tufayli ochiladi, bu esa unga hayotining mazmuni - Xudo bilan birlashishda ekanligini tushunishga yordam beradi [9,b.23]. Bunday birlashish insondan ijodiy faollikni talab etadi. Bunday faollikning eng yorqin namunasi –musiqqa ekanligini ta’kidlaydi.

Falsafada yo’nalishlaridan biri bo’lgan musiqa falsafasi fanlararo fan bo’lib, u vaqtning o’zida musiqashunoslik, falsafa, sotsiologiya, psixologiya, madaniyatshunoslik va pedagogika sohalariga mansubdir. Shuningdek, musiqa falsafasi faniga ma’lum bir musiqiy-estetik tamoyillarini shakllanishi bilan bog’liq bo’lgan ba’zi matematik (“Musiqqa - bu arifmetikada ruhning ongsiz mashqidir.”) [10] va boshqa kompetentsiyalarni ham kiritish mumkin (“...musiqqa son, son munosabatlari, umuman matematika va uning alohida nazariyalari bilan chambarchas bog’liq. Matematika son haqida mantiqiy gapiradi, musiqa bu haqda ifodali gapiradi” [11].

Musiqqa falsafasini musiqiy estetikadan farqi bo’lib, u o’ziga xosligi bilan ajralib turadi. Musiqqa falsafasi estetika yo’nalishlaridan biri bo’lib ontologik, gnoseologik va aksiologik xarakterdagi muammolarni hal qilish bilan shug’ullansa, musiqiy estetika ko’proq musiqiy muammolarni hal qiladi va uslubiy yo’nalishi tufayli maxsus ilmiy fan sifatida tan olinadi [12].

Tafakkurning shakllanishi jarayonlarida musiqa madaniyati katta rol o'ynaydi. Musiqa donolik va falsafadan yuqori. Musiqa fikrlay olmaydi, lekin u fikrni mujassamlashtira oladi. Musiqa haqiqatan ham umuminsoniy tildir.

Musiqa – bu yoshlarning musiqiy-estetik madaniyatni shakllantirishning eng kuchli vositasidir. Tarix musiqiy madaniyat ta'sir qilmagan bironta sivilizatsiyani yoki allomani bilmaydi. Inson dunyosi musiqa bilan to'ldirilgan va u ob'ektiv ravishda inson uchun zarurdir. Yoshlarning musiqiy-estetik madaniyatini shakllantirishning asosi musiqani idrok etishdir. Musiqani idrok etish jarayonida ularning hayotiy va musiqiy tajribalari ortadi, musiqani nafaqat eshitib, balki uni tahlil qila boshlaydilar. Mana shundagina musiqiy madaniyat o'zining estetik vazifasini bajargan bo'ladi. Shunday qilib, to'g'ri shakllantirilgan musiqiy-estetik tarbiya yoshlarning estetik tafakkurini boyitadi va kelajakda o'z yurtining munosib fuqarosi bo'lib yetishishida katta ahamiyat kasb etadi.

Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev aytganlaridek: “Musiqa – hech narsa bilan o'lchab, solishtirib bo'lmaydigan beqiyos ilohiy ta'sir kuchiga ega”!

Natijalar va muhokama.

Falsafa va estetikada musiqiy madaniyatning ulkan tarbiyaviy salohiyati: insonning g'oyaviy, axloqiy (mehr-oqibat, rahm-shavqat, keksalarga hurmat va h.x.o) fazilatlarini shakllantirishga faol ta'sir ko'rsatish qobiliyati, uning ijodkorligi, intizomi, yuksaklikka intilishi ta'kidlanadi. Ko'plab mutafakkirlar musiqa madaniyatining shaxs estetik tafakkurini yuksaltirishdagi ahamiyati haqida gapirib o'tganlar. Miloddan avvalgi IV-asrda Aflotun shunday degan edi: “Eng muhim tarbiya vositasi musiqa san'ati emasmi, chunki usul va uyg'unlik eng avvalo ong ichini qamrab oladi”. Bu borada Aristotel esa shunday yozib qoldirgan edi: “Musiqa madaniyati inson borlig'ining zarur ma'naviy atributi bo'lib, u ongning axloqiy-estetik tomoniga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatishga qodir”.

Musiqa madaniyatining qadr-qimmatini odob-axloq bilan tanilgan bo'lib, komil va go'zallikka ko'tariladi. Platon va Aristotel musiqaning jamoat ishlarida tarbiyaviy, o'zgartiruvchi va tartibga soluvchi rolini tasdiqlash uchun juda ko'plab tadqiqotlar o'tkazishgan. Antik davrda musiqaning munosabat, shakllanish, jarayon, harakat kabi ma'naviy kategoriyalari tasdiqlangan.

Musiqiy madaniyat estetik, psixologik, ijtimoiy, kommunikativ va boshqa sohalar o'zaro bog'liq bo'lgan juda murakkab ta'limlardan biridir. Bu murakkab ta'limning asosi esa - musiqa bilan bog'liqdir.

Musiqa madaniyati ancha murakkab va keng qamrovli tushunchadir. Uni o'rganish uchun ko'plab olimlar izlanishlar olib borganlar (D.B.Kabalevskiy, M.T.Usova, A.V.Sokol, L.G.Dmitriyeva, A.N.Soxor, R.N. Shafeev).

Musiqa madaniyatining eng keng tarqalgan tushunchalari quyidagilardir:

- Tavsiflovchi ta'riflar, masalan, musiqa madaniyati barcha turdagi musiqiy faoliyat turlarining yig'indisi sifatida (kompozitsiya, ijro, musiqiy idrok);
- Ijtimoiy meros va an'analarga urg'u beradigan tarixiy ta'riflar (masalan, meros bo'lib qolgan musiqa madaniyati jabhalari)
- Ijtimoiy meros va an'analarga urg'u beriladigan me'yoriy ta'riflar (masalan, musiqa madaniyati ijtimoiy muhit tomonidan belgilanadigan turmush tarzi sifatida);

- Xulq-atvor va qadriyatlarni ta'kidlaydigan ta'riflar (masalan, madaniyat - bu moddiy qadriyatlar);
- Psixologik ta'riflar, bunda musiqa madaniyatining ahamiyati uning muayyan muammolarni hal qilish natijasi ekanligida ko'rinadi (masalan, musiqa madaniyati hayot tarzi sifatida);
- O'quv jarayonida musiqa madaniyati bilan tanishishni ta'kidlaydigan ta'riflar;
- Musiqa madaniyatini tashkil etish, tasniflash yoki modellashtirishni ta'kidlaydigan tarkibiy ta'riflar;
- Madaniyat insonlarning (bastakorlar, ijrochilar, sayqallovchilar, ovoz muhandislari) ijod mahsuli ekanligini, ularning faoliyati mahsuli ijtimoiy o'zaro ta'sir mahsuli sifatida avloddan-avlodga o'tib borishini ta'kidlaydigan genetik ta'riflar;
- G'oyalarni ta'kidlaydigan ta'riflar (masalan, musiqa madaniyati sub'ektdan shaxsga o'tadigan g'oyalar oqimi).

Axloqiy va estetik his-tuyg'ular, e'tiqodlar, musiqiy did va ehtiyojlar, bilim, ko'nikma va malakalarsiz musiqa san'atini (idrok etish, ijro etish) egallash mumkin emas (idrok etish, ijro etish). Shuningdek, shaxsning musiqiy -ijodiy qobiliyatlari ham musiqa madaniyatining ajralmas qismidir. Shunday qilib, musiqa madaniyati ko'plab tadqiqotchilar tomonidan tarkibiy elementlar o'zaro bog'liq bo'lgan tizim sifatida taqdim etilishi mumkin.

A.N.Soxor o'zining "Musiqa sotsiologiyasi va estetikasi masalalari" asarida musiqa madaniyatini murakkab tizim sifatida ko'rib chiqadi, uning tarkibiy qismlari quyidagilardan iborat: ma'lum bir jamiyatda yaratilgan va saqlanib qolgan musiqiy qadriyatlar: yaratish, saqlash va saqlash bo'yicha faoliyatning barcha turlari: musiqiy qadriyatlarni tarqatish, ko'paytirish va ulardan foydalanish; ushbu turdagi faoliyatning barcha sub'ektlari birgalikda va ularning muvaffaqiyatini ta'minlaydigan bilimlari, ko'nikmalari va boshqa fazilatlar; barcha muassasalar va ijtimoiy institutlar, shuningdek, ushbu faoliyatga xizmat qiluvchi asbob-uskunalar va jihozlar" [13]

Xulosa.

Ko'plab tadqiqotchi olimlarning izlanishlaridan kelib chiqib shuni aytishimiz mumkinki, musiqa madaniyati musiqa (musiqiy janrlar, shakllar, musiqiy ifoda vositalari, bastakorlar, ijrochilar, musiqa asarlarining yaratilish tarixi) haqidabilimlarni birlashtirgan murakkab va ko'p qirrali tizimdir. U musiqiy ko'nikmalar: turli janr va musiqiy uslubdagi musiqani idrok etish qobiliyati; musiqiy malakalar: cholg'ularni chalish, varoqdan notalarni o'qishdan iborat.

Musiqa madaniyati rivojlanishida uzluksizlik mavjud bo'lib, u allaqachon rivojlangan musiqiy qadriyatlardan foydalanishni o'z ichiga oladi, musiqa madaniyatining rivojlanish jarayonida ba'zi musiqiy qadriyatlar rivojlanadi, boshqalari esa rad etiladi. Musiqa madaniyatidagi yangiliklar, o'zgarishlar dastlab jamiyat tomonidan har doim ham ijobiy qabul qilinavermaydi, lekin bora-bora yangilanishlar musiqa madaniyatida an'anaviy tus oladi.

Musiqa ta'limi tizimini modernizatsiya qilish munosabati bilan zamonaviy axborot va multimedia ta'lim texnologiyalaridan foydalanish keng tus olmoqda. I.B.Gorbunova "Musiqa-kompyuter texnologiyalari fenomeni yangi ta'lim ijodiy muhiti sifatida" nomli maqolasida "Zamonaviy musiqa ta'limiga yo'naltirilgan yangi axborot texnologiyalari an'anaviy musiqa fanlari bilan bir qatorda musiqa asbobini tayyorlash uchun sharoit yaratadi, u musiqa kompyuterini yangi musiqa asbobi sifatida biladi"- deb yozadi [14].

Yoshlarning estetik tafakkurini yuksaltirishda musiqiy madaniyatning funksional ahamiyatini quyidagilarda deb izohlaymiz:

- Yoshlarni musiqiy madaniyat talablari asosida tarbiyalashda;
- Dunyo go'zalliklarini (insonlarni, tabiatni, musiqiy, ma'naviy- madaniy asarlarni) his qila olish, tushunish tuyg'usini shakllantirishda;
- Ma'naviy boy va estetik jihatdan rivojlangan, o'z xalqini, madaniyati va an'analarini sevuvchi hamda boshqa xalqlar madaniyati va an'analarini tushunib, hurmat qiluvchi shaxsni tarbiyalashda;
- Musiqiy ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirish, san'atning turli jabhalarida ifodali badiiy obrazni yarata olishda;
- Musiqiy madaniyat yo'nalishlari haqida bilim va ko'nikmalarni shakllantirish, turli san'at turlari tilining o'ziga xos xususiyatlarini o'zlashtirishga yordam berishda;
- Musiqiy asarlarni tinglovchi sifatida tarbiyalash va san'at bilan muloqot qilish zaruriyatini rivojlantirishda;
- Musiqiy didini rivojlantirishda;
- Musiqiy, fazoviy tasavvurni, tasviriy tafakkurni rivojlantirish, hissiy qobiliyatlar, ko'nikmalarni yuksaltirishda.

References:

1. Кроненберг М. Философия Канта и ее значение в истории развития мысли. Калининград, 2005.
2. Кант И. Сочинения: В 6 т. Т. 6. М., 1966.
3. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri. – T.: A.Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 1993. – с.222.
4. Ибн, Сино. Канон врачебной науки / Сино Ибн // Избр. : в 3 ч. ; Ч. 1 / сост. У. И. Каримов, Э. У. Хуршут. – Ташкент : Фан, 1994. – С. 91.
5. Ибн, Сино. Канон врачебной науки / Сино Ибн // Избр. : в 3 ч. ; Ч. 1 / сост. У. И. Каримов, Э. У. Хуршут. – Ташкент : Фан, 1994. – С. 145.
6. Серебряков, Б. С. Трактат Ибн Сины (Авиценны) о любви / Б. С. Серебряков. – Тбилиси : Мецниереба, 1976. – С. 22.
7. Маврулов А. Ўрта асрларда Ўзбекистон санъатидаги трансформацион жараёнлар // “Ўрта асрлар Шарқ алломалари ва мутафаккирлари тарихий меросида санъат ва маданият масалалари”. Халқаро илмий-назарий ва амалий конференция материаллари тўплами.–Тошкент: Lesson press, 2016.
8. Сковорода Г. С. Сочинения: в 2 т. — М.: Мысль, 1973. — Т. 2. 486 с.
9. Трубецкой Е.Н. Смысл жизни. СПб.: Азбука; Азбука-Аттикус, 2017. 348 с.
10. Лейбниц Г. В., Сочинения, в четырёх томах. Серия: Философское наследие. М.: Мысль, 1982—1989.
11. Лосев А. Ф., Музыка как предмет логики, М. 1927.
12. Асафьев Б., Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании, Л., 1965.
13. Сохор А.Н. Вопросы социологии и эстетики музыки: Сб. ст. Л.: Сов. Композиторов, 1980. 294 с

14. Известия Российского государственного педагогического университета им.А.И.Герцена.Горбунова И.Б. Феномен музыкально-компьютерных технологий как новая образовательная творческая среда.Том 4 №9, 2004.(123-137с).
15. Xusanovna, D. N. (2023, April). BOLALAR FALSAFASI VA UNING SHAXS RIVOJIDAGI O'RNI. In E Conference Zone (pp. 73-78).
16. Djalalova, N. (2023). YOSHARNING ESTETIK TAFAKKURINI TARBIYALASH VA YUKSAKTIRISHDA MUSIQIY MADANIYATNING O'RNI. Прикладные науки в современном мире: проблемы и решения, 2(4), 7-10.
17. Xusanovna, D. N. (2023). YOSHLAR ESTETIK TAFAKKURINI YUKSALTIRISHNING IJTIMOY FALSAFIY HAMDA PEDAGOGIK ZARURIYATI. Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan, 1(6), 75-81.
18. Xusanovna, D. N. (2023). YOSHLARNING ESTETIK TAFAKKURINI YUKSALTIRISHDA MUSIQA MADANIYATIDAGI MA'NAVIY ASPEKTLAR. FINLAND" MODERN SCIENTIFIC RESEARCH: TOPICAL ISSUES, ACHIEVEMENTS AND INNOVATIONS", 14(1).